

OB PRIHODU N. HRUŠČEVA IN MARŠALA BULGANINA

Nemčija - ključ k pomirjenju Evrope

Oborožena nevtralnost - Kaj nam prinese sestanek štirih velesil?

Šele danes, ko se Avstrija po objavi mi-
rovne pogodbe pripravlja, da proglasi svojo
nevtralnost, postaja vsem jasno, kako važne
in daljnosežne politične spremembe zorijo v
Evropi.

Zapadne velesile so, kakor beremo, raču-
nale, da bo vojaška obrambna črta zahodne-
ga sveta tekla od severne Nemčije nepretr-
goma skozi Avstrijo do Italije in Balkana. Se-
daj, ko bo Avstrija nevtralna, nastane med
Nemčijo in Jadranom praznina, ki ne vedo,
kako bi jo izpolnili. Vojaški strokovnjaki iz
Atlantske zveze preurejajo svoje načrte in
vojaški pomen Italije se je povečal. Ameri-
ške čete, nastanjene sedaj v Avstriji, bodo
baje premestili v severno Italijo.

Še bolj zapleten bi postal položaj, če bi
po obisku sovjetskih voditeljev proglasila
svojo nevtralnost tudi Jugoslavija. V dolgem
obrambnem pasu zapadnega sveta bi nastala
nova velika praznina, ki bi zazijala od Ko-
roške čez cel Balkan do Egejskega morja.
Vsi vojaški načrti Amerike in Atlantske zve-
ze v srednji in južni Evropi bi se prevrgli.

Vse to velja seveda samo v primeru, da bi
Jugoslavija svojo zunanjo politiko v temelju
spremenila ter bi prišlo med njo in zapa-
dom do preloma. V to pa trezni politiki ne
verjamejo. Prevelike koristi ima zapad od
Jugoslavije in Jugoslavija od zapada, da bi
se moglo zgoditi. Skupne koristi so v politiki
najtrdnjše in najzanesljivejša vez, ki druži
narode in države.

ZEDINJENJE NEMČIJE

Naravnost dramatičen bi pa postal položaj
v Evropi, če bi avstrijskemu zgledu sledila
Nemčija. Vojaška obrambna črta zapadnega
sveta bi se morala umakniti na mejo Fran-
cije k reki Renu. To bi bila prava revolu-
cija.

Kanceler Adenauer, ki ima večino nemške-
ga naroda na svoji strani, nevtralnost odkla-
nja: Nemčija mora biti oborožena, da se ne
spremeni v bojišče, kjer se lahko velesile po
mili volji tepejo, ne da bi ona mogla tega
preprečiti. Obenem se mora Nemčija naslo-
niti na zapad, in to že zaradi tega, ker spa-
dajo Nemci po svoji miselnosti in omiki v
krog zahodne krščanske kulture. Razen tega
lahko edino bogati in močni zapad pomaga
Nemčiji, da se spet zedini.

Zedinjenje je pa končni cilj vseh nemških
strank. V tem so vsi Nemci ene volje in mi-
sli. Razlike nastanejo le ob vprašanju, po

kateri poti se Nemci najlažje združijo.

Adenauer je mnenja, da ne bo Sovjetska
zveza nikoli prostovoljno izpustila iz rok
vzhodne Nemčije. V zedinjenje bi privolila
samo s pogojem, da postane vsa Nemčija ko-
munistična in pride ob demokratične svobo-
ščine.

Te cene pa Adenauer ne mara plačati. Ra-
je naj ostane Zapadna Nemčija od Vzhodne
ločena, kot da pridejo vsi Nemci pod sovjets-
ko oblast. Svoboda je morda še bolj dra-
gocena ko zedinjenje.

Socialistična opozicija odgovarja, da bi
bilo vendar potrebno se z Rusi pogajati.
Morda bodo s časom le dovolili, da ves nem-
ški narod svobodno glasuje o svoji bodočno-
sti ter se združi.

Ker je Adenauer bil prepričan, da je ta-
ko upanje prazno, je stopil v vojaško skup-
nost z zapadom ter se začel oboroževati.

AVSTRIJSKI ZGLED

Sovjetska zveza je pa z avstrijsko mirov-
no pogodbo zadala Adenauerju in zapadnja-
kom hud politični udarec. Pred vsem svet-
tom je hotela dokazati, da so uspešna poga-
janja z njo mogoča in da je sposobna, če je
treba, tudi precej popuščati.

Avstrija je postala svobodna in neodvisna,
ostala je pa demokratična in krščanska de-
žela in ji prav nič ni bilo treba se podvreči
komunistični nadvladi. Rusi so ji dovolili
tudi lastno vojsko. Od nje so zahtevali le to,
da se ne vključi v noben vojaški tabor ter
se ne meša v prepire velesil.

Kakšno škodo bi imela Nemčija, če bi sle-

dila zgledu Avstrije? V miru bi se lepo ze-
dinila in pri tem ostala demokratična in kr-
ščanska država.

Kar Moskva ponuja ali bolje daje razume-
ti, je zelo zapeljivo in seka v temelje Ade-
nauerjeve politike. Posebno zapeljiva je nev-
tralnost, kakor jo bo imela Avstrija.

Nevtralnost držav je namreč lahko zelo
raznovrstna. Je lahko prostovoljna ali vsilje-
na. Nevtralni deželi morejo prepovedati, da
vodi neodvisno zunanjo politiko in da ima
svojo vojsko; dovolijo ji pa lahko tudi, da
se svobodno oborožuje ter s silo odbije vsak
napad od zunaj. Le vojaških zavezništav ne
sme sklepati in se vtikati v spore med dru-
gimi državami.

Taka nevtralna dežela je n. pr. Švica. Za
prve in druge svetovne vojne je bila do zob
oborožena in budno čuvala svoje meje. Če
bi jo bil napadel Hitler ali Mussolini, bi se
bila srdito branila ter se takoj priključila za-
padnim zaveznikom in Sovjetski zvezi.

Slično nevtralnost bo imela Avstrija. Če
bi Nemčija zahtevala zase enak položaj, bi
ji ne mogli odbiti pravic, ki jih uživa mala
Švica.

Adenauer bi ne mogel več trditi, da je
Nemčija razorožena in da so njene meje od-
prte sosedom. Mogočna vojska bi bdela nad
njeno neodvisnostjo in jo ščitila pred sleher-
nim napadalcem.

Nevtralnost bi ji prinesla povrhu svobodo
in zedinjenje, po katerem tako silno hrepe-
ni ves nemški narod. Kaj hoče Adenauer
več?

ALI STOJIMO PRED NOVO DOBO ZGODOVINE?

Iz tega vidimo, kako nevarna in zapeljiva
je ideja nevtralnosti za Nemčijo.

Adenauer je doslej trdil, da ne bodo ruski
komunisti nikoli prostovoljno izročili Vzhod-
ne Nemčije. Odločno nasprotujejo tudi svo-
bodnim volitvam, ker vedo, da bi bili nem-
ški komunisti v njih težko poraženi. Ljudsko
glasovanje bi zedinilo Nemčijo pod vodstvom
antikomunistov. Svobodne volitve bi pome-
nile za Moskvo dokončno zgubo Vzhodne
Nemčije.

Čemu naj bi Sovjetska zveza v to privo-
lila? Kaj bi od tega imela?

Kar sedaj predlaga, je torej v kričečem
nasprotju z vso njeno dosedanjjo politiko.
Kdo naj ji verjame? In vendar se na zapa-

du širi čedalje bolj prepričanje, da se v so-
vjetskem vodstvu pojavljajo v zadnjem času
povsem novi nazori.

V Kremlju so baje sprevideli, da ne bo
mogoče držati 70-milijonskega naroda v več-
ni odvisnosti in razcepljenosti. Zedinjenja
Nemčije ne more nihče trajno preprečiti.
Kdor se svobodnemu zedinjenju ustavlja, zbi-
ra v srcu Evrope dinamit, ki se bo prej ali
slej razpočil in spremenil našo zemljino v
razvaline.

Toda Sovjetska zveza ne mara nove vojne.
Stalinovi nasledniki potrebujejo dolgo dobo
miru, da uredijo državo in obnove gospodar-
stvo. Atomska oboroževanje je zanje predra-
ga stvar, tekmo z bogato Ameriko vzdržuje-
jo z velikimi žrtvami in v gospodarsko škodo
prebivalstva. Saj je Sovjetska zveza morala
letos uvoziti žito in mast iz inozemstva!

Razen tega so v Kremlju uvideli, da svo-

Ob prvi obletnici zopetnega izhajanja našega lista se iskreno zahvaluje-
mo vsem sotrudnikom, našim bralkam in bralcem ter vsem pozhrtvovalnim
rojakom, ki so list pomagali širiti.

NOVI LIST

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

PALAMARA JIH JE SPREJEL

V torek je generalni komisar sprejel predstavnik slovenskih šolnikov na Tržaškem in se z njimi razgovarjal skoro dve uri. Po večmesečnem odlašanju jih je le sprejel.

Na sestanku so razpravljali o končni ureditvi slovenskih šol.

Dr. Palamara je izjavil, da najkasneje do jeseni izidejo toliko pričakovani zakoni, s katerimi bodo slovenske šole postale stalne in bo stalno nameščeno njih učno osebje. Slovenci bodo v smislu posebnega statuta sedeli tudi v višji šolski upravi za naše ozemlje. Slovenski profesorji in učitelji in njih družine bodo enako kakor italijanske zavarovane za primer bolezni. Gre jim tudi popust na železnicah. Vlada bo poskrbela, da dobe Slovenci zadostno število otroških vrtcev in naši dijaki enake študijske podpore kot italijanski. Med tukajšnjimi državljani obeh narodnosti — je izjavil Palamara — mora vladati popolna enakopravnost.

Zaradi teh obljub so se slovenski šolniki odpovedali enodnevni protestni stavki. Vlada mora sedaj paziti, da drži dano besedo, zakaj naša javnost le težko verjame obljubam. Bog ne daj, da bi jo spet razočarali!

PRIJATELJSKI ODNOSI

Predsednik nemškega parlamenta Gerstenmaier je obiskal z več poslanci Jugoslavijo in ostal tam teden dni.

Po povratku v Nemčijo je izjavil, da je Jugoslavija »odločno in nedvoumno nasprotna«, da bi postala nevtralna. Jugoslavija sodi, da ima Nemčija nesporno pravico do zedinjenja. Tito je obljubil narediti med obiskom Hruščeva in Bulganina vse, kar je v njegovi moči, da se nemško vprašanje pravično reši.

Tito — je rekel Gerstenmaier — je razpravljal z menoj tudi o stvareh, o katerih danes ni mogoče javno govoriti, ker so »državna tajnost«.

KAKOR POD FAŠISTI

Policija se je v zadnjem času spravila na slovenske gostilne in jih v Trstu in okolici doslej že 15 zaprla, češ da se v njih zbirajo »elementi določene politične struje«.

Ravnanje policije je protipostavno. Po zakonu ne sme gostilničar nobenega gosta odbiti, če plača in se dostojno vede. Po mnenju naše policije bi pa moral vsakega gosta izprašati, v katero stranko spada. Kje na božjem svetu se to godi? Kaj to gostilničarja briga?

Samovoljnost policije vzbuja v naši javnosti splošno ogorčenje in srdito jezo. Zdi se, da smo se vrnili v dobo fašizma.

VELEIZDAJALCI

Poslanci južnih Tirolcev so bili pred kratkim na Dunaju in prosili avstrijskega kancelerja Raaba, naj poskrbi, da se bo manjšinska pogodba Gruber-De Gasperi resnično izvajala.

Fašisti v Boenu so zavoljo tega prijavili poslance javnemu tožilecu in zahtevali od njega, naj jih zaradi veleizdaje stavi na zatožno klop.

Zahteva je smešna in predrzna. Pogodbo sta podpisali Avstrija in Italija in manjši-

na ima pravico zahtevati od obeh, da držita dano besedo.

Položaj na južnem Tirolskem vzbuja v Avstriji veliko nevoljo. Tirolski deželni glavar Krauss je pred dnevi v Innsbrucku izjavil, da nadaljuje Rim do manjšine politiko fašizma. Tu je mislil predvsem na umetno naseljevanje dežele: pod demokršćansko vladjo je prišlo na južno Tirolsko na desetstisoče tujcev, ki domačine čedalje huje izpodrivajo.

ZIMA V MAJU

Prejšnji teden ga je vreme tudi pri nas lomilo. Sneg je pobelil Trnovsko planoto, spodaj je pa mrazilo in deževalo. Zimski val z vetrovi je prišel iz Anglije.

Vremenoslovci trde, da je letošnje čudno vreme posledica atomskih eksplozij. Poletje bo baje zelo vroče.

VEST SE JE OGLASILA

Pred nekaj večeri je nekdo potrkal na vrata župnišča v kraju Basiglio blizu Milana. Na pragu je stal ves utrujen in slabo oblečen popotnik. Bil je podčastnik Hitlerjevih SS čet Franz Simmon, ki je med vojno vzel v tem kraju marsikoga na svojo vest.

Prišel je peš iz daljne Nemčije prosit vaščane odpuščanja. Župnik ga je peljal po vseh hišah, kjer so spokornemu Nemcu med solzami vse odpustili. Naslednje jutro je bila skupna maša in nato se je Simmon napotil pomirjen peš domov.

STRIC IZ AMERIKE

Gospa Klara Luce in predsednik Scelba sta v ponedeljek podpisala pogodbo, po kateri bo Italija prejela od Amerike 50 milijonov dolarjev izredne podpore.

Z njimi bo kupila pšenico za testenine, tobak in bombaž. Industrija tekstila je v velikih težavah, ker se v skladiščih kopiči vedno več neprodanega blaga. Pomagati si hočejo na ta način, da bodo s pomočjo države povečali porabo tekstila v revnih krajih republike.

ZEMLJA POŽIRA

V Neaplju so na bregovitem kraju dogradili veliko petnadstropno poslopje. Manjkala so samo še notranja dela. Pretekli torek zjutraj se je pa zemlja nenadoma odprla in vsa stavba je s strahovitim trščem zginila v ogromnem žrelu in potegnila s seboj 14 delavcev.

Pametni inženirji so zidali hišo na peskovitem svetu.

PISMO PIJA XII.

Te dni je bil v Düsseldorfu na Nemškem občni zbor mednarodne zveze krščanskega delavstva, kateremu je papež naslovil zanimivo pismo: »Iz nemalo dežel prihajajo pritožbe zoper mladino, češ da se, brž ko zadovolji svoje strogo osebne materialne koristi, malo zanima za vprašanja in potrebe skupnosti; zanje se boljše rečeno sploh ne briga.«

Ta brezbriznost se zdi Piju XII. obsodbe vredna »posebno danes, ko se zahteve delavskega razreda uresničujejo v socialnem življenju«.

Poleg organizacije sta važna tudi »vest in čut osebne odgovornosti«. Samo na take lju-

di se lahko družba zanese. Kajti le ti stoje trdno in »se ne upogibajo kot trs v vetru!« pravi Pij XII.

JUGOSLAVIJA IN ZAPAD

V italijanskih listih beremo, da bo sestanek sovjetskih voditeljev s Titom pokvaril dobre odnose Jugoslavije z Ameriko in oslabil Balkansko zvezo.

Stvar je v resnici drugačna. Ameriški zunanji minister Dulles in jugoslovanski veleposlanik Mates sta imela te dni sestanek, na katerem sta ugotovila, da bo Jugoslavija nadaljevala svojo dosedanje neodvisno politiko. Dulles je čestital Titu k njegovemu uspehu v sporu s Sovjetsko zvezo.

Ameriška vlada je nato izjavila, da bo še nadalje nudila Jugoslaviji pomoč v orožju. Pošiljke pšenice in masti so na potu proti jugoslovanskim lukam.

V Beogradu se mudi načelnik grškega glavnega stana general Dovaš z vojaškim odposlanstvom. Balkanska zveza — je dejal — je čvrsta, ker je »izraz koristi in želja vseh treh narodov«, in zato se vojaško sodelovanje med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo uspešno nadaljuje.

ŠOLSTVO V JUGOSLAVIJI

Na zborovanju šolnikov v Opatiji so ugotovili, da ima Jugoslavija 17 tisoč ljudskih in srednjih šol z 2 milijonoma učencev. Pred vojno je imela le 10 tisoč šol.

Narodne manjšine imajo 1300 šol v svojem materinem jeziku in 135 tisoč učencev.

IZOBRAŽEN NAROD

Po zadnjih uradnih številkah spadamo Slovenci med najbolj pismene narode v Evropi. Medtem ko imajo nekatere dežele po 20 do 30 od sto analfabetov, je pri nas samo 2 odstotka ljudi, ki ne znajo pisati in čitati.

TEŽKO SO JIH OŠKODOVALI

Oh prihodu sovjetskih državnikov v Beograd ugibljejo na zapadu, koliko škode je imela Jugoslavija od spora z Moskvo. Sovjetska Rusija je tedaj čez noč pretrgala vse trgovinske zveze z Jugoslavijo in ravno tako vse ostale kominformistične države. Blago in stroji, ki jih je bila Jugoslavija naročila in deloma že plačala, so kratko in malo izostali. Škoda znaša nad 400 milijonov dolarjev. Kdo jo bo poravnal?

Medtem je Amerika dala Jugoslaviji pomoči za 1000 milijonov dolarjev ali 630 milijard lir, kar niso mačje solze.

SREDNJE ŠOLE BODO ZAPRTE

Ker je minister prosvete Ermini odklonil vse njihove zahteve, so združeni profesorji Italije sklenili, da stopijo prihodnjo soboto v stavko »za nedoločen čas«. S tem odpadejo vsi izpiti in učenci ostanejo brez spriceval. Stavkali bodo tudi laški profesorji v Trstu.

Stavka bo udarila družine in njih otroke, ki ne morejo dokončati šolskega leta ter bodo ob počitnice.

VSAK PO SVOJE

Ravnatelj neke velike ameriške banke se je pred kratkim odpovedal svoji lepi službi in zginil neznano kam.

Njegov tajnik ga je čez nekaj tednov iztaknil v cirkusu, kjer je nastopal kot burkež in take tresel, da je vse pokalo od smeha.

tV novem poklicu je srečen, češ da si je vedno želel razveseljevati druge. Vsak po svoje!

Staršem in javnosti v premislek

Ob koncu maja in začetku junija se po naših šolah polagajo izpiti in vpisujejo dijaki v srednje šole. Vsakomur prihaja spel do zavesti, da so šole merilo naše politične in kulturne zrelosti. Ne toliko društva, ne krožki in tudi ne šport, ampak šola je tista ustanova, katero mora ljudstvo najprej negovati, kajti iz nje izhaja naš bolj ali manj izobraženi bodoči rod. Kdor hoče raniti mozeg slovenske narodne skupnosti, ta bo najprej rušil njeno šolo.

Razvoj slovenskega šolstva ni pri nas odvisen le od učiteljev in profesorjev, ampak v mnogo večji meri od Slovencev nasprotnih ali naklonjenih oblastev. Najprej pa seve OD NAŠIH STARŠEV IN NAŠE JAVNOSTI!

Letos obhajajo naše šole desetletnico obstoja. Pot, ki so jo v tem času prehodile, je podobna križevemu potu, koder koraka popotnik s težko butaro na plečih ter se zaletava v stotere ovire.

Šole dejansko obstajajo in vrše svoje poslanstvo, a še danes zaman čakamo, da bi jih država uzakonila ali jim priznala samoupravo ter jim s tem zajamčila stalnost.

Kar so državna oblastva n. pr. na Goriškem doslej naredila, je le to, da so potrdila dejanski obstanek šol, in da so v Uradnem listu z dne 24. januarja 1952 objavila sestavo izpitnih komisij na slovenskih srednjih šolah.

To je vse! Vsakdo razume, da to začasno, neurejeno stanje ne more večno trajati. Priti mora čas, ko bo treba naše šolstvo uzakoniti.

Razni oblastniki se medtem trudijo, kako bi, še preden pride do dokončne zakonske

ureditve, naše šole čimbolj spraznile učencev. Kako? Najprej se izvaja na starše pritisk, naj vpišejo otroke v laške šole. Naše šole načrtno zapostavljajo in po časopisju napadajo in končno so izdali še sramotni odlok, da otroci slovenskih optantov ne smejo obiskovati slovenskih šol. Na stotine naših učencev so bile primorane izstopiti in se prepisati.

NOVICE

DRUGI NA SVETU

Vrhovni poveljnik pomorskih sil Atlantske zveze admiral Wright je izjavil, da ima Sovjetska Rusija danes 370 podmornic, veliko brodovje hitrih križark in nad 3000 letal na reakcijski pogon.

S temi številnimi sredstvi bi v primeru vojne — je rekel — skušala uničiti trgovske prevoze nasprotnikov ter tako ogroziti njih sam obstanek.

Pred 15 leti je bilo rusko brodovje sedmo, danes je že drugo na svetu. Prihaja takoj za mornarico Amerike.

ČUDNA POMLAD

Sneg, dež in mraz so se pojavili v vsej zapadni Evropi. Planine pokriva bela odeja. Na Nemškem so tudi mnoga mesta zasnežena. Parižani so se prikazali na cestah v zimskih suknjah. Na Finskem sta sneg in dež povzročila hude poplave.

Vremenoslovci vendar trde, da bo v nekaj dneh po vsej Evropi lep in toplo vreme.

ŠOLSKI SVET

Neki oblastnik je kar odkrito izjavil, da proti slovenskim šolam ni treba ničesar posebnega podvzeti, ker bodo same od sebe shirale.

Ko jih tako rekoč več ne bo, jih bodo — uzakonili! To so načrti italijanskih nacionalistov. Najbolj žalostno pa je, da jih pri tem nekateri Slovenci nehoti podpirajo in tako postajajo nasprotniki lastnega naroda.

(Nadaljevanje na 4. strani)

SOVJETSKO GOSPODARSTVO

Nikita Hruščev je imel pretekli teden govor o gospodarskih razmerah v Sovjetski Rusiji. Napadel je voditelje industrije, češ da razsipajo surovine. »Koliko kovine« — je vzkliknil — »se pri nas razmetuje! Večkrat uporabijo 10 kg kovin za predmet, ki tehta 1 kg. Ostalih 9 kg je izgubljenih. Z boljšo uporabo kovin bi lahko v enem letu in pol podvojili proizvodnjo kovinskih izdelkov.«

»Vsak minister« — je rekel — »hoče voditi gospodarstvo na svoj račun. Vendar to je prava norost...« Sleherno podjetje ima n. pr. danes lastno livarno. Zakaj ne bi gradili livarn, sposobnih oskrbovati cele pokrajine?

Boljšo, velikopotezno organizacijo zahteva Hruščev tudi v poljedelstvu. V zadnjem času so močno razširili z žitom posejana zemljišča. Nič manj ko 20 novih milijonov hektarov so odprli poljedelstvu. Od teh je 16 namenjenih pridelovanju koruze, da bi povečali število živine.

Velika Hruščeva skrb je, kako preskrbeti prebivalstvu zadostno hrano. Sovjetska zveza je morala namreč uvoziti letos moko in mast iz inozemstva.

CERKEV IN DRŽAVA V ARGENTINI

Njuna ločitev se ne more več preprečiti. Poslanci so zakon že odobrili in v kratkem ga bodo tudi senatorji, ki so vsi Peronovi privrženci. Sredi oglašujočih živigov večine opozicijski poslanci niso mogli do kraja govoriti. Ulične obhode katolikov je policija takoj razgnala. Verniki so mogli le na ta način protestirati, da so napolnili cerkve in na glas molili.

Spor je nastal zavoljo tega, ker si je Peron lastil vso oblast nad mladino in jo hotel po svoje vzgojiti, čemur se je katoliška Cerkev uprla.

ŽIVE RIBE

Danski učenjak, 26-letni Arne Joeker, je izumil način, kako konservirati žive ribe.

Brž ko jih polovijo, jim vbrizgajo tekočino, da »zaspijo«. Nato jih položijo v led, kjer zmrznejo. Ko se led raztopi, ribe ožive in začnejo plavati, kakor da se ni nič zgodilo. Tako se je Joekerju posrečilo ohraniti ribe 48 dni pri življenju.

SLEPARJI

V Rimu so iznova odkrili velike goljufije med državnimi uradniki. Ti so za 300 tisoč lir podkupnine dodeljevali dosmrtno invalidsko pokojnino osebam, ki do nje niso imele nobene pravice. Ker so to naredili v stotinah primerov, so vtaknili v žep težke milijone. Mlad uradniček si je s tem kupil razkošen avto ter se z njim vozil po Rimu kot pravi velikaš.

Do sedaj so vtaknili v luknjo 9 oseb, med njimi polkovnika zdravnika.

Nemčija - ključ k pomirjenju Evrope

Nadaljevanje s 1. strani

bodnih in ponosnih narodov ni mogoče s silo ukloniti. To je dokazala že mala Jugoslavija. Še bolj bo to velika Nemčija, ko nastopi zgodovinski trenutek, ki se s hitrimi koraki že približuje.

Ker ni mogoče toka dogodkov ustaviti, je najbolje se z njim pravočasno sprijazniti. To so baje vzroki, da hoče Moskva začeti s popolnoma novo zunanjo politiko. Dulles je izjavil, da gre morda za novo dobo zgodovine.

SESTANEK ŠTIRIH

Ali je to res, homo kaj kmalu spoznali. Že sestanek med Titom, Hruščevom in Bulganinom bo vrgel precej svetlobe na politične načrte in namene Kremlja. Zategadelj se ne smemo čuditi, da so te dni oči vsega človeštva obrnjene v Jugoslavijo.

Toda šele sestanek med zapadnjaki in Rusi, ki bo sklican v najkrajšem času, lahko popolnoma razjasni, kaj Sovjetska zveza predlaga in namerava.

V središču razprav bo gotovo Nemčija. Njeno zedinjenje je danes najvažnejše vprašanje svetovne politike. Dokler se to vprašanje ne reši, ne bo miru v Evropi in nevarnost vojne bo vedno nad nami visela.

Morda bo Rusija ponudila svobodno zedinjenje ter se odpovedala vzhodni Nemčiji.

Kaj bo zahtevala od zapadnjakov za to žrtv? Najbrž, da bodi Nemčija nevtralna.

Eisenhower je že rekel, da je Amerika pripravljena tudi o tem predlogu razpravljati. Zahtevala bo pa najprej, da bodi nemška nevtralnost oborožena, predvsem pa, da naj postanejo neodvisne in nevtralne tudi sovjetske podložniške države Poljska, Čehoslovaška, Ogrska, Romunija in Bolgarija.

To je cena, za katero se spleča zapadu sprejeti nevtralnost Nemčije. Sovjetska Rusija naj se umakne v svoje meje!

Kar se Jugoslavije tiče, je njen poslanik v Ameriki pred nekaj dnevi izjavil, da ona noče postati nevtralna. Jugoslavija se ne bo vrnila niti v naročje Moskve niti se priključila zapadnemu taboru, temveč ohranila proste roke. Ona ni brezbrizna za dogodke v svetu, ampak odločena se boriti z orožjem proti vsakomur, ki bi z napadom rušil »mir«.

Ker je Jugoslavija že izbrala svojo samostojno pot, o njej na sestanku štirih ne bodo mogli razpravljati. Pač pa bodo na njem sklepali o Nemčiji in ostalih državah vzhodne Evrope. Od njihovih zaključkov sta odvisna mir in vojna v svetu.

Vse miroljubno človeštvo želi, da bi se pošteno in odkrito sporazumeli ter tako vsaj našemu pokolenju prihranili grozote novega svetovnega spopada.

Dopisi v Tržaškega

BOLJUNEC

Veselo pritrkavanje je preteklo nedeljo privabilo v Boljunc mnogo ljudi. Čeprav je bilo zjutraj slabo vreme, so se že zgodaj popoldne začele zbirati v naši cerkvi velike množice, ki so se nato v veličastnem sprevodu podale proti Glinščici. Tu stoji namreč »Na peče« lepa cerkva, ki je bila dolgo let zapuščena in so jo šele pred kratkim obnovili. Do nje prideš po strmi stezi iz Boljunca v dobri pol uri hoje. Prav v nedeljo so cerkvice blagoslovili in vanjo ponesli podobno Matere božje, ki so jo ves čas hranili v boljunski cerkvi. Med mašo, ki jo je daroval mons. Salvadori, sta cerkev in dolina odmevali od mogočnega slovenskega ljudskega petja. Svetišče je sicer v glavnem prazno, saj je v njem le lesen oltar, ohranilo pa je stari slog, ker so pri obnovitvenih delih strogo pazili, da bi ne popačili njegovega prejšnjega lica.

Poleg tega je tu izredno lepa izletniška točka, ki spominja nekoliko na Sv. Višarje.

Če greš od tu nekoliko naprej, prideš do majhnega naselja, ki mu pravijo Botač. Vsega skupaj je šest hiš. Prebivalci se v glavnem bavijo s kmetijstvom. Zadnje čase se hudo pritožujejo, ker jim je razmejitve leta 1947 prizadela občutno škodo. Njihova posestva so povečini ostala v Jugoslaviji in jim je obdelovanje polj zato silno otežkočeno. Pravi jo, da kako leto ne morejo spraviti niti vsega sena, kar gre v škodo živine. Sedaj se zelo zanimajo, kaj je sklenila mešana komisija za obmejni promet, ki je zasedala v Vidmu. Upajo, da bodo odslej lažje prišli do svojih zemljišč onkraj meje. Je pa še drugo važno vprašanje, za katero je v Botaču veliko zanimanja. Znano je namreč, da je bivša ZVU nameravala zgraditi lepo cesto iz Boljunca v Botač, vendar je kar naenkrat namen opustila. Kaj je ZVU motilo, da ni izvedla tako važnega načrta?

Tamkajšnji ljudje bi bili današnji upravi silno hvaležni, če bi načrt vzela ponovno v pretres in ga uresničila.

DOLINA

V nedeljo zjutraj so pri nas slovesno blagoslovili cerkvice sv. Martina. Kljub slabemu vremenu se je slovesnosti udeležila večja množica Dolinčanov in okoličanov. Cerkev je blagoslovil msgr. Salvadori, ki je nadomestoval tržaškega škofa. Svetišče je bilo zadnje čase zapuščeno in so ga šele pred kratkim obnovili. Naj nas sv. Martin obvaruje nezgod in hudih časov!

V NABREŽINI

Te dni je ravnatelj za javna dela dr. Palomba izdal okrožnico, ki je za našo vas in za vso kraško okolico izredne važnosti. V okrožnici je rečeno, da bodo odslej morali pri vseh zgradbah, ki jih posredno ali neposredno denarno podpira država, uporabljati 10 odstotkov kamna domače proizvodnje.

S tem ukrepom je bil dosežen uspeh, za katerega so se naše občinske uprave prej zaman trudile. Da bi zaščitile domačo kamnoseško proizvodnjo in s tem zagotovile kruh mnogim našim družinam, so občine že pred leti vključile v gradbeni pravilnik člen, ki določa, naj se pri vseh novih zgradbah uporablja določen odstotek domačega kamna.

Toda oblastva so to določilo črtala. Danes je hvala Bogu to vprašanje zadovoljivo rešeno. Važno je tudi, da se bo predpis začel takoj izvajati. Tako je za nekaj let našim kamnosekom delo zagotovljeno, saj bodo na Tržaškem začeli v kratkem z deli, ki gredo v milijarde. Mislimo predvsem na novo železniško postajo v Trstu, na Opčinah in na celo vrsto novih šol, za katere so določili 3 milijarde.

TREBČE

Vest, da bi morali odslej naši kmetje prositi za posebno dovoljenje, če hočejo gnati živino na pašo, ter prijaviti tržaški občini število glav, je vzbudila v vasi val neodobravanja. Kakor slišimo, so ljudje sklenili, da se tej novotariji ne vdajo in da bodo pasli živino, kot so jo doslej. Pravico za to jim daje bližnja in daljna preteklost. Saj je bivša Avstrija že l. 1822 izvedla agrarno reformo ter dala ljudstvu možnost, da postane gospodar zemlje, ki jo obdeluje.

Vest je povzročila, da so se ljudje začeli zanimati za jusersko vprašanje, ki se vleče že od zgodovinskega leta 1822. 30 let kasneje bi si morali tedanji kmetovalci jusersko zemljišče razdeliti in se nanje vknjižiti, ko je nenadoma nastal zaradi nekega zemljišča pri kamnolomu Faccanoni spor s tržaško občino. Juserji so trdili, da se je kamnolom nezakonito polastil dela njihove zemlje in so vložili tožbo. Domačini pravijo, da je nasprotna stranka dokazala, da tista zemlja ne spada v jus Trebč in zato so Trebenci pravdo izgubili. To je bilo krivo, da ni prišlo do razdelitve juserskega zemljišča. Nekaj let pozneje je bila ustanovljena »Zadruga opravičenih posestnikov«, ki obstaja še danes. V pravilniku so natančno določene pravice in dolžnosti članov zadruga. Rečeno je tudi, da je namen zadruga »doseči in izvršiti razdelitev zemljišč med opravičence zakonitim potom«. Končni cilj zadruga je torej bila prav razdelitev zemlje, kar se pa ni še do danes izvršilo. Člani zadruga imajo sicer »užitniške in posesne pravice«, kakor se glasi v pravilniku, vendar je na zemljo še vedno vknjižena tržaška občina, ki dejansko po mili volji z njo razpolaga.

Kaj bi bilo treba danes napraviti? Slišali smo, da se je zadnje čase začela zanimati za to stvar Zavarovalnica goveje živine. Nekateri trdijo, da bi bilo najbolje, če bi zemljo razdelili. Drugi spet menijo, da bi bilo dobro, če bi se na zemljišče vknjižila Zadruga opravičenih posestnikov. Oboje pa je združeno z mnogimi stroški in sitnostmi, ki bi jih Trebenci le s težavo sami premostili. Dobro bi bilo, če bi vso zadevo izročili kakemu strokovnjaku, ki jih ne bi prehudo »odrl«.

OPČINE

Nedavno tega je generalni komisar dr. Palomba izdal odlok, ki proglašja dela za združitev in preureditev openskih železniških postaj za nujna. Ukrep je važen, ker se bo odslej delo pospešilo in zato je potrebno zaposliti večje število delovne sile. Odsekar so se od nas poslovili Amerikanci, so se vrste brezposelnih znatno povečale. Nekateri so celo obupali in odšli v Avstralijo. Zaradi brezposelnosti je padla tudi potrošnja, tako da je danes življenjska raven mnogo

nižja kakor prej. Upamo, da se bo z novimi velikimi deli na cestah, pri postajah in drugod današnje obupno stanje zboljšalo. Oblastva pa bi morala poskrbeti, da se v prvi vrsti zaposlijo domačini.

DEVIN

Izredno velika množica vaščanov in okoličanov se je preteklo nedeljo udeležila zaključne šolske prireditve v Devinu. Na skrbno pripravljenem odru so naši šolski otroci zaigrali Goljevo 5-dejanko Mačcha in pastorka. Ker je število šoloobveznih otrok letos mnogo manjše kot prejšnja leta, smo bili prav radovedni, kako bo nastop uspel. Bili smo veselo presenečeni, ko smo videli, da je igra potekala gladko, ker so mladi igralci odlično poznali svoje vloge in se niso ustrašili občinstva. Pohvaliti moramo vse otroke, zlasti še pastorko Jerico (Ivanka Legiša) in njeno po pol sestro (Ondina Semula). Pozabiti ne smemo tudi Jurka in njegovega medvedka Miška (Mirjan in Leopold Mercvic), ki sta ob vsakem prizoru žela burno odobravanje.

Po igri smo slišali nekaj deklamacij ter vrsto narodnih pesmi. Prireditve sta se udeležila tudi župan Terčon in ravnatelj Ščuka. Na koncu so prisotni nagradili otroke z burnim ploskanjem. G. učiteljema smo za v trud hvaležni in želimo, da bi tudi v bodoče pripravili slične predstave. Ljudje so za take prireditve še vedno navdušeni, kar se je spet izkazalo preteklo nedeljo.

Staršem in javnosti v premislek

(Nadaljevanje s tretje strani)

Med te škodljivce spadajo v prvi vrsti one družine, ki so popolnoma brezbrizne za slovenske šole. Drugi starši se pa za našo šolo zanimajo samo toliko časa, dokler jo obiskuje njih sin ali hči. Tedaj hodijo okrog učiteljev in profesorjev s priliznim obrazom, dajo kako podporico v pričakovanju, da bo njih fant laže naredil maturo, potem pa blatijo vzgojitelje.

Najhujši podiravci so pa tisti ciniki, ki pravijo, da je vseeno, v katero šolo pošlješ otroka, ali celo, da bo fant prej prišel do kruha, če ga ne vpišeš v slovensko. Sami vedo, da to ni res. Vsakdo namreč razume, da človek, ki zna dva jezika, laže pride v življenju naprej kot oni, ki obylada le enega! Posebno v bodočnosti bodo od vsakogar zahtevali znanje več jezikov. Tako govore samo zato, da pokrijejo svoje lažno slovenstvo in svojo strahopetnost opravičijo pred javnostjo.

Največje ogorčenje vzbujajo pri vseh poštenih ljudeh pa oni poedini šolniki, ki so lastni narodnosti duhovno odmrli in ne pošiljajo svojih otrok v slovensko šolo. Šola jim je postala le vir dohodkov. Takih odpadnikov seštejemo hvala Bogu le na prstih ene roke.

Slovenski šoli škodujejo tudi taki neodgovornosti, ki bi hoteli podrediti šolstvo eni stranki. Politika ne spada v šolo. Vzgoja mora biti v prvi vrsti slovenska.

To so nekateri vzroki, zakaj število naših učencev pada. Da bi uspešneje branili svojo šolo in laže pospeševali njen razvoj, bi bilo potrebno ustanoviti nekaj skupen »šolski svet«. Njegov prvi cilj bi moral biti, da SE NITI EN NAŠ OTROK NE ODTUJI LASTNI ŠOLI IN DA PRIDE VSAK DO PRIMERNE IZOBRAZBE.

—Dopisi iz Goriške—

SREDNJEŠOLSKA PRIREDITEV

Goriške slovenske srednje šole so na vnebohod in v nedeljo imele običajno zaključno prireditev. Živahen program, kjer se je mejnjavalo petje z ritmičnimi vajami, narodnimi plesi in telovadnimi nastopi, je vse zadovoljil. Pevski zbor učiteljskega se je od lani do letos precej dvignil, seveda manjkajo še nižji glasovi. Tudi ritmične vaje lepše učinkujejo pri večjem številu, toda upoštevati moramo, kaj ima vaditelj na razpolago. Nekateri plesi (poljski krakovjak) so morali celo ponavljati. Ob koncu so živahno podali šaloigro »Jezični dohtar«. Tu je prišel na svoje, kdor se je hotel pošteno nasmejati.

S prireditvijo so dijaki in profesorji dokazali, da se trudijo tudi izven šole. Ljudstvo je to priznalo z obilnim obiskom; glava pri glavi je bila na obširnem šolskem prostoru. Tolikšna množica se ne nabere pri nobeni drugi prireditvi.

Z obiskom je nastop počastil tudi g. šolski srbnik De Vetta, ki je ves čas sledil petju in prizorom ter pohvalil vso šolo. Pri tem je pa menda tudi opazil, s kako skromnimi sredstvi morajo naše šole delovati.

PEVSKI KONCERT PEVMČANOV

V soboto in nedeljo je cerkveni zbor iz Pevme priredil prvi koncert v dvorani Brezmadežne na Placuti. Pevcem in zlasti še pevovodji Fr. Valentiniču iz srca čestitamo k odličnemu umetniškemu uspehu. Priznati moramo, da nismo še slišali peti podeželskega zbora s tako poglobljenim občutkom in jasno izgovarjavo. Pohvaliti moramo zlasti še odlično izbrani program. Saj je bil ves prešinjten s poduhovljeno ljubeznijo do rodne grude, do prirode in z nevsiljivo versko mislijo. Posebno se nam je priljubila Vodopivčeva »Poljske rože«, ki so jo morali ponoviti.

Udeležba je bila sicer častna, a vendar nezadostna. Ob tej priliki opozarjamo slovenske meščane na njihovo dolžnost, da se udeležijo v zares obilnem številu zlasti prireditve naših poštvalnih kulturnih delavcev z dežele.

VELIČASTEN POGREB

V nedeljo popoldne so v Gorici pokopali vinskega trgovca g. Marija Fogarja, ki je umrl točno en mesec za svojim bratom Francetom. Pogreb je spremljala dolga vrsta motk in obilo žena. Med udeleženci smo opazili tudi deželnega predsednika dr. Culota. Užaloščeni družini, bratu nadškofu dr. Fogarju in vsem sorodnikom globoko sožalje vseh Slovencev. Izrazom sožalja se pridružuje tudi Novi list.

ŠTEVERJAN

V četrtek preteklega tedna je toča hudo razsajala v Brdih, posebno okoli Medane, Kojškega, Šmartnega in Cerovega. Tudi pri nas je padlo nekaj ledenih zrn. Več škode pa je povzročila sodrica, zlasti na češnjah. Tudi v okolišu Krmine so se zbrali temni oblaki; bliskalo in grmelo je, da je bilo joj. Vso noč so streljali z raketami proti toči in obramba je bila uspešna. Le v Mirniku, Dolenjah in sploh na hribini je toča ponekod uničila skoro ves pridelek. Upamo, da bodo oblastva težko prizadetim krajem z uspešnimi in hitrimi ukrepi priskočila na pomoč.

Občinski svet je na zadnji seji odobril načrt za delovišče v letu 1955-56. Prav tako so naši občinski očetje sklenili, nabaviti potrebno opremo za občinski urad in primerno obnoviti občinsko hišo, v kateri so do pred kratkim stanovali orožniki.

IZ PEVME

Odgovor ministrstva za kmetijstvo in razsodba prizivnega sodišča v Benetkah sta v zadnjih dneh razburila naše kmetovalce in one z Oslavja ter iz Štavra, torej vse obdelovalce in najemnike na posestvu Zavoda za tri Benečije. Z zanimanjem smo v zadnji številki Novega lista brali člančič o tej razsodbi. Res je, da je za nas razsodba skrajno krivična, čeprav je po črki zakona pravična. Toda pravica, ki jo ta razsodba razglašala, je pravica brez duše in v nasprotju z duhom pravice, ki mora življenje graditi ter državljanom onemogočati že tako težak boj za obstanek. Še manj duha pravičnosti pa kaže odgovor ministrstva na našo prošnjo, da se nam omogoči odkup posestva, ki je danes last Zavoda za tri Benečije. Razlog, da mi nismo kmetovalci, marveč obrtniki in le postransko tudi kmetovalci, je iz trte izvit. Resnica je, da smo najemniki po večini pravi in izključno kmetovalci; še manj drži izgovor, da ni moglo ministrstvo posredovati, dokler ni bila končana sodna razprava. Mnenja smo, da bi moralo ministrstvo za kmetijstvo skupno z ministrstvom za notranje zadeve tožbo Zavoda sploh ustaviti. Saj gre za skoro državno ustanovo, ki je neposredno podrejena vladi. Tako je Zavod še pred kratkim dobil od države izredno visok prispevek 5 milijard lir, s katerimi naj podpre istrske begunce in poskrbi za njihovo naselitev.

Čujemo, da misli zavod v kratkem zgraditi 10 novih hiš za nove obdelovalce svojega posestva. Prav tako se širi govorica, da misli nam sovražna ustanova pridelovati na svojem zemljišču le vrtnino, kar pomeni morda smrtni udarec za goriške kmetovalce pri Sv. Roku, v Štandrežu in drugod. Ne moremo razumeti gospodarske politike, ki hoče nekemu pomagati s tem, da drugega uniči ali ga vsaj občutno oškoduje. Prefektura je dolžna, da nemudoma obvesti vladu o vseh morebitnih nakanah, ki jih snuje proti nam Zavod za tri Benečije. Ne moremo si namreč misliti, da bi vlada dopustila, naj se na tem posestvu izvrši nekaj, kar bi očitno služilo le raznarodovalnim namenom. Sedaj je odpadel razlog, na katerega se je sklicevalo ministrstvo. Sodba je razglašena in vlada lahko izpolni do nas svojo dolžnost ter zavaruje naš gospodarski obstanek.

Če se to ne zgodi, se bo nad nami zagrešilo raznarodovalno dejanje, ki bo vpilo do neba. Budno smo na straži in do zadnjega se bomo borili za svoje pravice do življenja. Prepričani smo, da bodo naša borba za staro pravdo podprli tudi vsi goriški kmetovalci, zlasti pa še Svetoročani, Štandrežci ter kmetovalci iz Podgore in Ločnika.

NEREČNA SMRT

Vse goriške Slovence je pretekli petek do srea pretresla žalostna vest, da se je obesila na Placuti št. 8 nesrečna slovenska žena, 53-letna Marija Gorjup, mati petero otrok, od katerih so trije mladoletni. Vzrok samomo-

ra je bila neozdravljiva bolezen in živčna razrvanost, ki se je je polotila v zadnjem času. Žalujočemu soprogu in otrokom izražamo globoko sožalje. Pokojnici pa naj da dobri Bog večni mir in pokoj.

Sveta dolžnost slovenskih dobrodelnih ustanov je, da na družino pokojne matere ne pozabijo.

IZ DOBERDOBA

Vreme, ki je za nas Kraševce tolikega pomena, nam je v zadnjem času kar naklonjeno. Prav v trenutku, ko nam je bil dež krvavo potreben, se nas je nebo usmililo in poslalo na kraško grudo mnogo blagodejnih vode. Sedaj pa nad našim Krasom sije sonce. da smo ga kar z vsem srcem pozdravili.

Lepo število Doberdobcev se je v nedeljo udeležilo izleta v Gonars. Skupno s svojim g. župnikom so počastili slovenske žrtve krutega fašizma, ki je v nečloveških taboriščih z izstradanjem in najhujšim policijskim nasiljem hotel iztrebiti slovenski rod.

Iznenadeni so pa bili naši izletniki nad čudovito lepim in prirčnim sprejemom prebivalcev iz Gonarsa. V zadnjih dneh so tamkajšnji otroci kar tekmovali med seboj, da bi dostojno očistili slovenske grobove na božji njivi. Okrasili so jih s cveticami. Domači župnik je pri maši zadušnici za naše žrtve tako lepo pridigal, da nas je presunil do solz. Imeli smo živ občutek, da nas prosi odpuščanja za vse trpljenje, ki so ga naši ljudje doživljali za časa druge svetovne vojne v tamkajšnjih zločinskih barakah. Iz opeke barak žalostnega spomina se je zgradila kapelica, v kateri se vsak dan moli za duše naših bratov in sestra, je župnik ganljivo zaključil pridigo. Vsemu plemenitemu prebivalstvu Gonarsa, njegovim otrokom, g. župniku in č. sestram, ki oskrbujejo svetišče in grobišče naših vojnih žrtev, se doberdobski romarji v imenu vseh Slovencev iz globe duše prirčno zahvaljujemo.

PLEŠIVO

Veliko veselje je zavladalo pri nas in v sosednem Subidu, ko smo zvedeli, da bodo tudi k nam napeljali zdravo pitno vodo. Dolgo smo moledovali, da bi krminska občina preskrbela pitno vodo. Sedaj pa upamo, da jo bomo zares dobili.

OSLAVJE

V četrtek, 12. maja, so bili na Oslavju nagrajeni udeleženci letošnjega zimskega tečaja za molžo in prehrano živine, ki ga je priredil Deželni kmetijski urad v Gorici. Nagrade, ki so bile razdeljene po žrebu, so bile v škarjah, nožih za cepljenje in knjigah o kmetijstvu. Nekaj najpridnejših udeležencev je bilo izbranih, da pojdejo na skupni poučni izlet v Padovo.

SOVODNJE

Od 18. maja dalje se delita sladkor in kava za tekoči mesec. Vsaka oseba dobi 1 kg in pol sladkorja, 400 g surove in 320 g prazene kave. Zvedeli smo, da se bodo tudi pri nas zgradile ljudske hiše na stroške ministrstva za delo. Zidalo jih bo podjetje Macuzzi. Hvala Bogu, da dobijo v kratkem štiri sovdenske družine prijeten domek, saj so doslej hudo trpele zaradi nezdravih stanovanj.

Pred nedolгим časom so se premnogi starši kar prestrašili. Njihovi malčki, ki obiskujejo otroški vrtec, so zapovrstjo zboleli. Otroški vrtec so morali za nekaj časa zapreti. Ves strah pa je izginil in starši so se pomirili, ko je zdravnik ugotovil, da gre za nenevarne norice.

Churchillov osebni policist pripoveduje

Po težkem volilnem porazu se je Churchill umaknil v Montecarlo na francosko Sinjo obalo. Tu je ostal 5 mesecev in obiskoval igralnico. Dokler je imel srečo, je igral, a se znal ob pravem času odstraniti. Tako točno je vedel, kdaj je treba iti, da je z dobički plačal petmesečno najemnino za krasno vilo.

Od tedaj — pripoveduje Thompson — nisem nikoli več videl Churchilla resno igrati. Pač pa je imel strast, da je celo življenje neprestano stavil. Rad je stavil o čemerkoli in s komer si bodi. Tej strasti se je predajal tudi ves čas druge svetovne vojne: stavil je, koliko nemških letal bo sestreljenih med napadom na London, koliko ujetnikov bodo zajeli zavezniki v kaki bitki, ali celo kaj poreče prihodnji govornik.

Churchillova posebnost je tudi, da se rad loti vsakega dela. To je pokazal n. pr. leta 1926, ko je dolgotrajna splošna stavka pretresala temelje Velike Britanije. Gospodarsko življenje se je na mah ustavilo in vsi časniki so prenehali izhajati. Občinstvo je bilo v temi, ker ni vedelo, kaj se godi doma in po svetu. Churchill, ki je bil tedaj finančni minister, je sodil, da mora vlada na vsak način priti do sredstva, s katerim lahko obvešča prebivalstvo o dogodkih.

Sklenil je izdajati kljub stavki časnik. Ker ni imel na razpolago stavcev, je naročil v London mehanike s podmornic in jih postavil k strojem. Sam je postal glavni urednik in pisal s prijatelji noč in dan članke. Iz ministrstva, kjer je ves dan delal, je najmanj po 30-krat dnevno telefoniral v uredništvo. Njegov dnevnik British Gazette, ki se je tiskal v začetku le na 2 straneh, je pred kon-

cem stavke dosegel naklado 2 milijonov primerkov.

Časi so bili razburkani in nevarni, a Churchilla je nered silno veselil. Srečen je bil, da lahko vzame v roke oblast in premaga zmešnjavo. Za svojo osebno varnost — pravi Thompson — se ni brigal. Štirikrat sem ga opozoril, da mu grozi atentat, a Churchill je v odgovor jel brundati skozi nos neke naprave.

STRASTEN ZIDAR

Churchill je vedno mnogo pisal in je s svojimi knjigami in članki silno služil. Poleg tega je zelo mnogo podedoval od nekega bratranca in tako je postal bogat mož.

Kupil si je na deželi lepo posestvo Chartwell, ki mu še danes dela veliko veselja. Ko je urejeval svoj dvorec, ga je bila sama podjetnost. Vsako prostoro uro je izkoristil, da je pohitel na deželo. To je delal tudi kot minister, čeprav je imel dela čez glavo. S seboj je vlekel celo vojsko vrtnarjev, kopačev in zidarjev in poveljeval na levo in desno: »To je treba podreti, ono izravnati! Tisti jarek tam moramo preložiti, da izsušimo močvarno.«

Kot začaran je gledal zidarje, kadar so mešali malto, in tudi sam segel po lopati. Nikoli se ni utrudil razkladati pesek. Tudi sam se je hotel naučiti zidarskega poklica.

Prvi zid je postavil v 4 urah pred kosilom, in sicer kar na oko brez vrvice in svineca. Domisljal si je, da bo stena kljub temu ravna in trdna. Na svoje delo — pripoveduje Thompson — je bil Churchill silno ponosen. Toda ko so si delavci ogledali zid, so se smejali. Bil je bolj podoben kupu razvalin kakor zidu in prvi dež bi ga bil odnesel.

Medtem ko je bil Churchill pri obedu, so zidarji steno podrli in jo iz temelja spel zgradili, česar pa minister seveda ni vedel. Ko je padel mrak, se je Churchill pojavil na posestvu v družbi člana vlade. Gostu je ves navdušen razkazoval zid ter opomnil, da je bil postavljen le v 4 urah. Tako hitro in spretno zna Churchill sukati lopatico!

Pozneje je seveda Churchill svojo zidarsko umetnost zboljšal in bi ga bili lahko nastavili za dninarja. Skledo »kuhnje« in kos kruha bi bil lahko vedno zaslužil.

Nekaj let pozneje je imel v Združenih državah in Kanadi vrsto predavanj, na katerih je govoril o zidarski obrti s takim zanosom, da so ljudje kar strmeli in bili za zidarje vsi navdušeni.

Govoril je, kot bi bil pravi strokovnjak.

(Se nadaljuje)

ŽABNICE

Takoj po drugi svetovni vojni so se nekateri goriški podjetniki, med njimi zlasti pokojni inženir Ribi, pečali z misljo, da bi iz Žabnic zgradili vzpenjačo na Sv. Višarje. Sedaj čujemo, da ti krogi resno mislijo na Ribijev načrt. Zato so pred kratkim povabili nekega inženirja iz Solnograda, ki je priznan strokovnjak. Slišimo, da se niso še odločili, ali naj se napelje vzpenjača iz Žabnic ali pa izpred železniške postaje v Ovčji vasi.

Vsi želimo, da se vzpenjača na Sv. Višarje čimprej zgradi ter da se pri tem delu zaposlijo domačini, saj je pri nas, odkar je izginil sneg, veliko brezposelnih.

V zadnjem dopisu nam je tiskarski škrat hudo popačil priimek žabniškega rojaka preč. g. Anderwalda, ki smo ga preimenovali v Buderwalda. Za pomoto naj nam bralci oprostite.

BELI GRAD

ZAKLETI GRAD

Čudna so pota usode, da kjer se stekajo slava, čast in bogastvo, tam že preži zavist, nesreča in smrt.

Take nevidne sile in nitke, ki potegujejo človeka kot lutko na odru, da sam ni več gospodar samega sebe, so opletle kot v pajčevino tudi beli grad ob Adriji, Miramar, ki je postal — zakleti grad.

Zla usoda je zajela še vsakega, ki je prišel v stike z ljudmi in okolico Miramara. Neko prokletstvo, tajinstveno in skrito, meče dolge sence na žalostne zgodbe in dogodke, ki se vrstijo kot v filmu. V objemu temnih miramarskih kreljut so zrasla in padla cesarstva; kdor je prišel v miramarski sijaj, je žalostno končal ali kje v Mehiki ali na Amba Alagi v Etiopiji, cesarica Elizabeta je tu srečala prvič svojega morilca; general Moore je iz Miramara letel v ledeno smrt na Koreji; prestolonaslednik Franc Ferdinand se je od tukaj odpeljal v Sarajevo v smrt in izbruhnila je prva svetovna vojna.

Kdor odpre zgodovino, bo bral o zli sreči, ki jo je prinesla habsburška dinastija v ta prelepi košček naše domovine na Jadranu.

BELO JADRO PLOVE

Lepega poletnega jutra zgodaj je iz palače Lazarovič v Trstu, tam kjer se vije »Viale III.a Armata«, hitela proti pristanu odlična

kavalkada. Letos je prav sto let od tistega dne. V skupini jezdecov je vzbujal občudovanje meščanov mlad triindvajsetleten mladenič, otožnih, sinjih oči, z bujno brado, v opravi avstrijskega konradmirala. Mladi mornariški poveljnik je bil avstrijski nadvojvoda Ferdinand Maksimilijan. V admiralški palači je sprejemal poročila in dajal povelja, proti večeru je pa dal ukaz, naj pripravijo jadnico »Mati božja ljubega zdravja«. To je bila precejšnja ladja, s katero se je nadvojvoda rad vozil po tržaškem zalivu. Tudi danes ga je napadla otožnost, sedel je pri krmilu in zrl v daljavi na galebe pa na zelenje kraškega roba.

Maks je vzljubil v svoji pesniški naravi Trst in slikovito njegovo okolico; tudi če se je zavedal, da je tu zanj le zlata kletka. Brat, cesar Franc Jožef, ga namreč ni mogel trpeti, in ga je poslal skoraj za kazen daleč proč s prestolnega Dunaja.

Bela jadra so se napela. Tiho drsi jadnica mimo Barkovelj na odprto morje. Mladi mož, poln slave in bogastva, premišljuje z glavo, naslonjeno ob dlani. Ne sliši, da že grmi čez Volnik in so se temni oblaki razpotegnili že od Debelega rtiča do grške lagune. Bela jadra se napenja in prhuta in v nevihti kot jezdec na sodni dan. Bliski koljejo temo, vihar nagiba ladjo. Tedaj šele

se nadvojvoda zdravi in ukaže krmariti v smeri na Grljan.

Že v starih časih so se mornarji v hudi uri zatekali v grljanski pristan, kjer je stal razpadel samostan in božja pot Matere božje grljanske. Po tedanjem kipu je umetnik izklesal soho, ki še danes steguje v grajskem stolpu pod uro svoje roke proti morju, kot da hoče reševati mornarje iz valov.

V to zavetje se je moral zateči »bragoc« z mladim admiralom. Njegove misli so še plavale kot bela jadra po morju, ki ga je nevihta neusmiljeno bičala. Za povratek v tržaško luko ni bilo več časa. Zato se je Maksimilijan s spremstvom izkrcal na grljanskem rtiču, na razklesanih školjih. Takrat seveda ni bilo hotelov. Zavetja so si morali poiskati v kmečki hiši med borovci in brajdami.

Tema je že bila, ko je spremstvo potrkalo na vrata hiše. Pri Danevu se je reklo temu kraško-slovenskemu domu. Gostoljubno je družina postregla avstrijskemu nadvojvodu z domačo večerjo in preprostim prenočiščem v zgornji kamri.

BESNIJO VIHARJI

Malo je spal pod Danevovo streho tisto viharo noč brat vsemogočnega avstrijskega cesarja. Tudi v njegovi duši so besneli viharji in turobni spomini.

Rojen je bil l. 1832 kot drugi sin Karla in Zofije avstrijske. Vzajali so ga skupno z bratom, poznejšim cesarjem Francem Jožefom. Toda bila sta različnih značajev. Zato ju je vse življenje ločila nevidna stena.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenski vokalni oktet

16. t. m. je Slovenski vokalni oktet že petič nastopil v Trstu. Velika priljubljenost, ki si jo je oktet pridobil pri občinstvu mesta in okolice, je privabila številno poslušalstvo, ki je spremljalo koncert s pozorno simpatijo in nagradilo pevce z navdušenjem.

Od vseh sporedov, ki jih je oktet odpel v Trstu, je bil ta najpestrejši in najzahtevnejši. Sestavljale so ga večinoma narodne pesmi v izbranih priredbah: slišali smo kar lepo število slovenskih narodnih v resni in okusnih obdelavah Janka Ravnika, Prelovca, Cirila Preglja, Tomca, Svikašiča, Danila Svare, Jenka in Vrabca. Med njimi so zaradi svojih posebnih starinskih značilnosti zavzele posebno mesto **Ljubzenske pesmi iz Režije** v priredbi Rada Simončiča.

Številne so bile tudi narodne pesmi drugih slovenskih narodov, ki jih je oktet odpel v izvirnih jezikih: hrvatsko narodno **Omili mi u selu divojka** v priredbi priljubljenega skladatelja Jakova Gotovca, makedonsko **Momčeto bez gunceto** v priredbi istega skladatelja, dve srbski narodni pesmi v zanimivi in izvorni priredbi Predraga Miloševića, bolgarsko **Pojdi, pojdi, mamo** (A. Bukorešljeva) in staro rusko narodno **Večernji avon** (Zarov).

Oktet je to pot pel nič manj ko v enajstih jezikih, in sicer slovenski, hrvatski, srbski, makedonski, bolgarski, ruski, latinski, italijanski, francoski, nemški in angleški.

Medtem ko je bila pri vseh ostalih v tujih jezi-

kih izpetih pesmih izgovarjava odlična, moramo pripomniti, da nas je pri ruski pesmi nekoliko motila. Kljub temu je občinstvo pozdravilo pesem in solista Janeza Lipuščka z navdušenjem, ki je ne glede na popularnost pesmi preseglo vsako pričakovanje.

Novost in veliko zanimivost v sporedu sta predstavljali madžarska narodna **Napitnica**, ki jo je na duhovit in svež način priredil največji živeči madžarski skladatelj Zoltan Kodaly (beri: Kodaj), in črnska duhovna pesem **Swing low, sweet chariot**. Pri poslednji se je uveljavil topel glas solista Boža Grošlja, čigar neoporečno angleško izgovarjanje moramo še posebej pohvaliti. Starejše dobe so predstavljale tri pesmi iz časa pevskega mnogoglasja iz šestnajstega stoletja in **Die Lotosblume** romantičnega nemškega skladatelja Roberta Schumanna.

Pri vseh teh nas je presenetilo doživeto in dognano podajanje kljub pomankljivi intonaciji, ki so jo mestoma zakrivila tehnične težave.

S svojim petim nastopom v Trstu nam je oktet dal najpopolnejše izpričevalo svoje visoke zmogljivosti. Občinstvo ni nagradilo samo priljubljenih pevcev, ki so mu pričarali že mnogo lepih večerov, polnih bogatih užitkov, ampak tudi glasbenike, ki se vračajo s krožnega potovanja po srednji Evropi, kjer so želi sijajne uspehe. Z njimi so pokazali svetu visoko raven, ki jo je doseglo glasbeno življenje pri Slovencih.

ALOJZ KUMER

Umetnostna razstava

Skedenjski rojak kipar Marjan Cerne in po rodu češka kiparka Dolores Fallada razstavljata sedaj v tržaški občinski galeriji svoja kiparska dela v mavcu in kamnu, plakete v bakru ter risbe.

Mladi Marjan Cerne je poln zrelih zamisli in širokega gledanja v svet. V svojih delih skuša poudariti zlasti duhovno vsebino likov, medtem ko je njegovo oblikovanje okorno. Svojim predmetom skuša dati čim krepkejši izraz, kar se mu v veliki meri tudi posreči. Ker je notranje zelo razgiban, se ne zadrži dolgo pri obdelavi določenega predmeta, temveč ga takoj pritegne zamisel oblikovanja drugih likov. Zato dobimo vtis, da so njegovi kipi izdelani v enem samem hipu. Med načinom njegovega oblikovanja in keramiko ni bistvene razlike. Njegova najizrazitejša razstavljena dela so: Doprni ženski kip, Jokajoča žena in Tožeči maček.

Dolores Fallada je bolj umirjenega značaja. Najlepše so njene plakete v bakru. Cloveške figure so skrbno oblikovane v elegantne drže, kar še prav posebno velja za skupino umetniških plesalcev. Ko opazujemo njene kamnite kipe, imam vtis, da so nedokončani. Z globljim študijem bi kiparka utegnila dati svojim likom večjo plastičnost in mehkejša oblike. Občudujoč njene risbe, moram priznati, da so zelo razgibane.

TONE MIHELIC

PEVMSKI ZBOR

Cerkveni pevski zbor iz Pevme je nastopil 21. in 22. maja v dvorani Marijinega doma v Gorici s samostojnim koncertnim sporedom slovenskih pesmi posvetne vsebine za mešani in deloma za moški zbor. Danes, ko se toliko pritožujemo in ko mučno razmišljamo o premmogih zaprekah, ki ovirajo razvoj slovenske cerkvene ter posvetne pevske misli, in ko tako živo ter na široko razpravljamo o krizah ljudskoglasbenega udejstvovanja, se iznenada pojavi cerkveni pevski zbor, ki s svojim nastopom postavi mahoma na glavo vsa naša modrovanja. Tak nastop nam dokazuje, da zmore cerkveni pevski zbor ob dobrem upravnem in tehničnem vodstvu izpolnjevati več kot samo svojo ožjo dolžnost. Sili nas pa tudi, da kritično pregledamo naša črna razmišljanja.

Pevmski zbor ima za naše razmere zelo dobre in sposobne, rekel bi, zavidanja vredne pevske moči, ki glasovno popolnoma zadovoljujejo, čeprav šteje samo 21 pevcev in pevk. V pevovodju, organistu Valentinčiču, ima zbor vestnega, solidnega in dobrega učitelja. Smemo mu zato iskreno čestitati in izreči javno priznanje za njegovo zaslužno delo v korist slovenske pesmi.

Kč

ZA NAŠE ZDRAVJE

Mrzla kopel nog

Zadnjič smo ugotovili, kako blagodejno vpliva mrzla kopel rok na srce in živčni sestav. Prav tako zdravilna in pomirjujoča pa je tudi mrzla kopel nog.

Ce o tem še niste prepričani, poskusite! Ko boste v toplem poletju hodili po planinah, si v hladnem studencu okopljite noge, nato pa tečajte po planinski travi toliko časa, da se vam posušijo. Seveda opravite lahko tako kopel tudi doma v kadi ali v kadi drugi dovolj globoki posodi. Važno je le, da se noge same posuše.

Učinek je presenetljiv. Utrujenost v trenutku izgine in počutimo se olajšane.

Taka kopel je posebno priporočljiva za one, ki so podvrženi krčnim žilam ali zaprtju. Odsvetujemo jo pa ljudem, ki bolehalo na mehurju, pa tudi onim, ki trpijo zaradi počasnega (lenega) krvnega obtoka v možganih (migrena).

Kopel sme trajati od 15 sekund do 2 minuti. Na vsak način pa moramo prenehati tedaj, ko nas začne ali ko občutimo toploto.

Slično kakor mrzla kopel nog vpliva na naše telo tudi hoja po tekoči hladni vodi, po rosnj travi ali

po snegu. To je sicer že star Kneippov nasvet, ali zato nič manj učinkovit.

Po tekoči vodi hodimo toliko časa, dokler mrzlega občutka ne zamenja topli. Tedaj seveda prenehamo, si nalahno odrgnemo noge in si oblečemo nogavice.

Tudi jutranja rosa je izvrstno zdravilo. Zgodaj zjutraj tečajmo po travniku nekaj minut, nato pustimo, da se noge le površno posušijo. Takoj zatem si oblečimo nogavice in počakajmo, da se noge popolnoma posušijo. Pri hoji bomo začutili v nogah prijetno toploto.

Prav tako je v zimskem času tudi s tekanjem po snegu, le da sme to trajati le nekaj sekund. Noge si nato v topli sobi močno odrgnemo z brisačo. Ko si nato oblečemo nogavice in obujemo čevlje, hodimo še toliko časa, da začutimo v nogah blagodejno toploto.

Tako hojo po snegu priporočamo posebno onim, ki trpijo zaradi mrzlih nog. Krvni obtok se namreč s tem pospeši in v kratkem času dobijo noge zopet normalno toplino.

Zdravljenje z vodo po Kneippu je torej mnogo vrstno, preprosto in enostavno, in kar je najvažnejše: uspešno in ceneno.

Kulturne vesti

Sredi maja je v Beogradu izšel prevod vojne romana Prežihovega Voranca Doberdob. Roman je srbska kulturna javnost sprejela z velikim zanimanjem, vendar menijo, da bi bil prevod lahko dokaj boljši.

Pred nedavnim je v Ljubljani gostoval dunajski Baryllijev kvartet. Izvajal je Mozartova, Schubertova in Beethovnova dela. Ljubljanski glasbeni kritiki so pohvalili izvajanje ter poudarili zlasti njegovo popolno vigranost.

Večkratni »Oskarjev nagajenec« odlični ameriški filmski režiser Elia Kazan je sedaj na obisku v Jugoslaviji. V Beogradu je v razgovoru z domačimi filmskimi umetniki in pisatelji izjavil, da ga zelo zanima življenje jugoslovanskega ljudstva. Elia Kazan je filmski in gledališki režiser. Njegovi najbolj znani filmi so Tramvaj-Poželenje, Bumerang, Na pristaniški obali, Viva Zapata in Vzhodno od raja.

V začetku maja je v Ljubljani nastopila poljska pianistka Halina Czerny-Stefansky. Koncert je bil posvečen skladbam poljskega glasbenika Chopina. Zaigrala je nekaj njegovih polonez in mazurk, valček v Es-duru, nekaj nokturnov in dve baladi. S svojo virtuosno tehniko ter naravno in preprosto interpretacijo je odlično prikazala notranjo lepoto nesmrtnih melodij največjega vseh glasbenih poetov. Občinstvo je bilo z njeno poetično igro do ginjivosti navdušeno.

Jugoslovansko dramsko gledališče iz Beograda nastopi na letošnjem mednarodnem dramskem festivalu v Parizu z dramo Maksima Gorkoga Jegor Buličov. Predsave bodo v začetku junija.

Jugoslovanski svetovno znani dirigent Lovro Matičić je po prodornem uspehu, ki ga je doživel v Münchenu, vodil koncert Mozarteuma v Salzburgu. Na sporedu je bil Mozartov koncert za klavir in orkester v c-molu in Brucknerjeva VII. simfonija v e-duru.

Oktobra bo začela izhajati evropska revija Nuclear Fisica (Jedrska fizika), posvečena jedrskemu raziskovanju. Časopis bo urejal angleški atomski znanstvenik Rosenfeld; članj uredniškega odbora pa so najslavnejši evropski in ameriški atomski raziskovalci, med njimi tudi prof. Ivap Supek, univerzitetni profesor v Zagrebu in član jugoslovanske komisije za jedrsko silo.

Jugoslovanska koncertna agencija je pred kratkim sklenila s sovjetsko pristojno ustanovo pogodbo, po kateri bodo gostovali v Sovjetski zvezi jugoslovanski glasbeniki, in sicer prvakinja ljubljanske Opere sopranistka Vilma Bukovčeva, prvaka beogradske Opere bariton Miroslav Cangalović in tenor Aleksander Marinković ter ljubljanski pianist Marijan Lipovšek.

Naši sosedje Solkanci imajo v svoji sredi znanstvenika. To je profesor Jože Makuc, ki deluje v Zagrebu kot zelo poznan kemik. Letos so mu odobrili načrt za nov način pridobivanja joda. Doslej so mogli dobiti jod iz enega litra vode, ki vsebuje vsaj 50 miligramov jodovih snovi. Po Makučevem postopku bo dovolj, če bo v enem litru le 10 takih miligramov. Za Jugoslavijo pomeni to milijonske prihranke. Zato je naš solkanski znanstvenik, ki ima že petdeset drugih iznajdb, prejel od države visoko nagrado v znesku 1.100.000 dinarjev.

Te dni je izšla peta številka mladinskega lista »Galeb«, s katero se zaključil prvi letnik. Ocenjo o njem bomo prinesli enkrat prihodnjic.

RAZSTAVA

Akademski klub iz Gorice vabi slovensko javnost, da si ogleda risbe, ki jih razstavljajo dijaki nižje in strokovne šole. Razstava bo v prostorih Katoliške knjižarne v Gorici od 31. maja do 12. junija med 10. in 12. ter 16. in 18. uro.

GOSPODARSTVO

KDAJ BOMO ŠKROPILI PROTI PERONOSPORI?

Peronospora se razvija le v primerni toploti in ob zadostni vlagi. V juniju in juliju je toplota vedno dovolj ugodna za razvoj peronospor, zato moramo tedaj paziti predvsem na vlago. Če pade samo nekaj kapljic dežja, da so trtni listi mokri nekaj minut, potem je vlage dovolj, da se peronospora pojavi in to moramo s škropljenjem preprečiti.

Peronospora ne nastopi takoj za dežjem, temveč potrebuje za svoj razvoj nekaj dni. Čim bolj hladno je, tem kasneje se pojavi. Če je toplo, se peronospora hitreje razvije. Konec aprila in v prvi polovici maja potrebuje peronospora okoli 15 dni za svoj razvoj: to pomeni, da nastopijo temne oljate pege na listih 15 dni za dežjem. Konec julija se ta doba skrči skoraj na eno tretjino, to je na 6—7 dni. Škropiti moramo vedno 2—3 dni prej.

Naslednji koledar nam nazorno pokaže, kdaj lahko pričakujemo, da se pojavijo temne oljate pege, če je deževalo na določen dan.

Če je deževalo moramo pričakovati temne pege dne

19. maja	2.—3. junija
22. maja	3.—4. junija
25. maja	6.—7. junija
28. maja	9.—10. junija
31. maja	12.—13. junija
3. junija	12.—13. junija
6. junija	15.—16. junija
9. junija	18.—19. junija
12. junija	20.—21. junija
15. junija	23.—24. junija
18. junija	26.—27. junija
21. junija	30. junija
24. junija	3.—4. julija
27. junija	6.—7. julija
30. junija	9.—10. julija
3. julija	10.—11. julija
6. julija	13.—14. julija
9. julija	16.—17. julija
12. julija	19.—20. julija
15. julija	22.—23. julija
18. julija	25.—26. julija
21. julija	27.—28. julija
24. julija	30.—31. julija
27. julija	2.—3. avgusta
30. julija	5.—6. avgusta

Razpredelnica upošteva vsak tretji dan. Če bi deževalo vmes, bi peronospora nastopila v sorazmerno odgovarjajočih dneh.

Opomba: Ta koledarček si izrežite; holje pa bi vsekakor bilo, da si shranite to številko, kakor tudi sploh vse izvide Novega lista. Konec leta bi imeli zanimivo knjigo.

OBVESTILO BIKOREJCEM

Kmetijsko nadzorništvo obvešča živinorejce, da bo v mesecu juniju spomladanski pregled bikov. Zakon namreč ne dovoljuje, da bi živinorejci držali nepotrebne, nad 1 mesec stare bike, če ni že vlozene prošnja za potrditev.

Kmetovalci, katerih bikji bodo junija stari 10 mesecev, morajo do konca tega meseca vložiti prošnjo pri Kmetijskem nadzorništvu, ul. Ghega 6/I. Prošnjo je treba poslati preko občine. Enako prošnjo morajo napraviti tudi lastniki že potrjenih bikov, če potrditev zapade v juniju.

Vsa potrebna pojasnila se dobe na sedežu komisije ali po telefonu št. 38-673.

JUGOSLAVIJA SE INDUSTRIALIZIRA

Če pogledamo v gospodarsko življenje države, ugotovimo, da je pri narodih z močno industrijo življenjska raven mnogo višja kot pri narodih s pretežno kmetijsko proizvodnjo. Zato skušajo države čim bolj razviti lastno industrijo.

V stari Avstro-Ogrski so vladajoči Nemci in Madžari skrbeli predvsem za industrijski razvoj lastnih narodnostnih ozemelj in so se za ostale pokrajine — z izjemo Trsta in Reke — prav malo brigali. Zato pa je tudi bilo prav malo industrije v pokrajinah, ki so se po prvi svetovni vojni združile v novo jugoslovansko državo. Mlada Jugoslavija je bila predvsem agrarna država, saj je skoraj 75% vsega prebivalstva črpalo življenjske dohodke iz kmetijstva, ki je nudilo tudi večino blaga za izvoz, medtem ko je bil uvoz sestavljen skoraj izključno iz industrijskih predmetov.

Med obema svetovnima vojnama, to je v dobi od l. 1918 do l. 1940, je sicer v Jugoslaviji zraslo mnogo industrijskih podjetij, a agrarni značaj države se je le prav malo spremenil. Industrija je bila mlada, komaj v razvoju in v tem jo je zajela druga svetovna vojna, ki ni samo zaustavila njen nadaljnji razvoj, temveč tudi porušila mnogo tega, kar je bilo napravljenega.

POGOJI ZA INDUSTRIALIZACIJO

Jugoslavija ima zelo ugodne pogoje, da se v njej razvije industrija: 1. predvsem ima

zelo velika rudna bogastva, saj so v Jugoslaviji že danes znana ogromna ležišča najrazličnejših rud: železa, bakra, celo zlata in tudi urana, ki ima velikanski pomen v današnji atomski dobi; 2. obilico goriv, bodisi premoga, lesa in tudi petroleja; 3. zelo bogate vodne sile; 4. delovno moč z nadpovprečno inteligenco.

Žal so pa tudi mnoge zapreke za industrializacijo: 1. predvsem pomanjkanje kapitala, da bi si z njim nabavili prepotrebne stroje za prvi pogon tvornic; 2. slabe prometne zveze, slabe ceste, pomanjkanje železnic in premalo prevoznih sredstev; 3. pomanjkanje potrebne tehnične izobrazbe.

Med ugodne pogoje se danes da tudi šteti smotrnost in enotnost načrtov, med neugodne pa spadajo pretirani načrti in šušmarstvo.

Nadaljevanje prihodnjč

IZ GORIŠKE

PRISTOJBINE ZA MLAČVO

Odbor za cene je sklenil, da ostanejo cene za mlačev iste kot lani. Kmetijske organizacije bodo medtem sklenile podoben dogovor z lastniki mlatilnic.

GRADEŽ

V Fossalonu pri Građežu bo v nedeljo, 28. maja razstava goveje živine.

VOJASKI DOPUSTI

Vojaki lahko dobijo 10-dnevne dopuste v času žetve in mlačve. Kdor želi podrobnih pojasnil, jih lahko dobi pri občinskih vojaških uradih.

PODPORA SVILOREJCEM

Svilorejci so se stalno pritoževali, da se ta veja narodnega gospodarstva več ne izplača in zato so jo mnogi opustili. Ker pa hoče ministrstvo za kmetijstvo rešiti sviloprežke na vsak način ohraniti, je določilo, da bo prispevalo 50 lir za vsak kg svilodov. Na ta način bodo svilorejci dobili najmanj po 500 lir za kg.

Sportni pregled

NOGOMET

Jugoslovanska liga: izidi 21. kola:
Lokomotiva - Hajduk: 1-3, Zvezničar - Vojvodina: 1-0, Spartak - BSK: 2-2, Dinamo - Sarajevo: 2-2, Partizan - Zagreb: 1-3, Proleter - Crvena zvezda: 3-5, Radnički - Vardar: 2-1.

V lestvici vodi Hajduk z 32 točkami, sledita mu BSK in Dinamo z 29, nato Partizan in Crvena zvezda s 25, Vojvodina 24 itd. Največje presenečenje v tem kolu je zmaga Zagreba nad Vojvodino. Beograjski državni reprezentanti so igrali pod vsako kritiko; s tem so zgubili mesto v moštvo, ki bo v nedeljo igral v Torinu. Preseneča tudi neodločen izid zagrebške tekme med dinamovci in Sarajevom. Dinamo je še v borbi za prvo mesto. Tudi BSK je pustil točko Spartaku, dočim je Hajduk pod Vukasovim vodstvom beležil zmago nad Lokomotivo. Enaindvajseto kolo je bilo torej ugodno za Splitskane, ki so tako še bolj utrdili svoje vodstvo.

Italijansko moštvo bo igralo v Torinu verjetno v sledeči postavi: Viola, Giacomazzi, Magnini, Chiappella, Ferrario, Moltrasio, Boniperti, Pandolfini, Pivatelli, Menegotti, Frignani. Rezervni igralci so Costagliola, Ballacci, Bergamaschi in Galli.

KOLESARSTVO

Giro d'Italia. Florenzo Magni, ki si je v Cannesu priboril roza majico, odlikovanje, ki pritiče vodečemu v lestvici, je po deveti etapi še vedno prvi. Sledijo mu z nekaj sekund zamude Monti, Clerici, Nencini, Geminiani, Coppi, Moser itd.

Delne zmage so si osvojili Fantini, Astrua, moštvo Torpado (prvi Defilippis), Corrieri, Benedetti in Nencini.

Najresnejša kandidata za končno zmago sta tako ostala Coppi in Magni.

TENIS

Davis cup. Drugo izločilno kolo.

Avstrija - Anglija: 1-4, Egipt - Indija: 0-5, Nemčija - Italija: 0-5, Južna Afrika - Danska: 2-3, Francija - Argentina: 3-2, Svica - Švedska: 0-5, Madžar-

ska - Čile: 2-3, Čehoslovaška - Belgija: 0-5.

V naslednjem kolu bodo igrali:
Anglija - Indija (v Manchesteru), Danska - Italija (v Kopenhagenu), Švedska - Francija (v Stokholmu) in Belgija - Čile (v Bruslju).

BASEBALL

Izidi tretjega kola:

Giants - Calze Verdi: 10-9, L. Inter - CUS Milano: 19-9, Nettuno - Firenze: 17-1, Lazio - Roma: 5-3.

Izidi četrtega kola:

CUS Milano - Giants: 8-7, Nettuno - Lazio: 6-4, L. Inter - Calze Verdi: 14-7; tekma Firenze - Roma ni bila odigrana.

Po četrtem kolu vodi Nettuno s 1000 točkami, na drugem mestu je Lazio s 750 točkami, sledita L. Inter in Roma s 666 točkami, nato Giants in Firenze s 333, CUS Milano 250 in Calze Verdi 0 točk. L. Inter, Roma, Giants in Firenze so odigrali eno tekmo manj. Število točk, ki jih ima moštvo v lestvici, se izračuna tako, da se razdeli število dobljenih tekem s številom odigranih in se kvocient pomnoži s tisoč. Gianti, ki je odigral tri tekme in dobil eno samo ima tako 333 točk.

ATLETIKA

Na atletskem tekmovanju v Modestu (Kalifornija) sta bila porušena dva svetovna rekorda, in sicer: Franklin »Bud« Held je vrgel kopje 81,75 m in tako prekosil prejšnji rekord, ki je bil sicer tudi njegov (80,41 metrov). Stafeta 4x100 yard univerze iz Texasa je pretekla razdaljo v 40"2 sekundah. Prejšnji rekord 40"5.

Jugoslovanski lahkoatlet Marjanovič je izboljšal državni rekord skoka v višino s skokom dveh m.

SAH

Končala je študentovska šahovska olimpijada. Jugoslavija je zasedla drugo mesto s 33 točkami za Rusijo (41) in pred Madžarsko in Bolgarijo (32½), Češko (27½), Islandsko, Poljsko, Španijo, Finsko, Nizozemsko, Švedsko, Norveško in Francijo.

Za Jugoslavijo so igrali Fuderer, Karaklajić, Milič, Djurašević in rezervi Bertok in Bogdanović. Jugoslovani so igrali z Rusi v prvem kolu in izenačili 2-2. Fuderer je zmagal na prvi deski z ruskim vele mojstrom Tajmanovom.

C. B.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

št. 14

Tarzan, kralj džungle

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tarzan je radostno poslušal odmev svojega vriska. Nekaj trenutkov je bilo vse tiho. Nato se je iz dalje začul drug glas, globok, strašen in prav tako izzvalen. Bil je lev Numa. Iz še večje dalje pa mu je odgovarjalo divje lajanje opičjega samca.

Ko si je ob potoku ugasil žejo, je krenil h koči vzdignil zapah in stopil vanjo. Nič se ni spremenilo, odkar je bil zadnjič prestopil ta prag. Okoli ramen si je ovil travnato vrv ter krenil v gozd, da ulovi nekaj za kosilo.

Povzpел se je med velikanska drevesa. Ob prvem skoku z veje na vejo ga je prešinila vsa nekdanja radost. Ujel je merjasca in se nasitil z njegovim surovim mesom. A za življenje v džungli je potreboval orožja. Hodil je štiri dni in iskal človeka.

Spal je v vrhovih dreves. Ko je ravno jedel meso divjega jelena, mu je v nosnice udaril človeški duh, ki je prihajal iz daljave. Tarzan je od veselja skakal z drevesa na drevo, dokler ni opazil neznane vojščaka, ki je previdno stopal po džungli.

Tarzan je čakal, da bi vojščak prišel na kako jaso, kjer bi mogel vreči zanko nanj. Tedaj pa je zagledal veliko, rumenkasto žival, ki se je plazila po travi. Bil je lev Numa, ki je zalezoval črnega moža. Tarzan je spoznal, kaj preti domačinu.

Bil je človek, ki ga je zalezoval skupni sovražnik. Lev je tedaj planil iz grma! Tarzan je kriknil v svarilo in vojščak se je še pravočasno ozrl, da je videl, kako je tanka zanka ustavila Numo sredi krvoločnega skoka.

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

»Da,« je bil odgovor, »nekaj mesecev.«

»Vi menite, da se okoliščine njegove smrti v celoti skladajo s smrtjo zaradi take bolezni?«

»Nedvomno. Ali sami kaj posebnega opazate? Sir Frank Narcombe se popolnoma strinja z menoj. Mislim, da ni kaj dvomiti.«

»Ne,« je dejal Smith in se zamišljeno vlekkel za levi uhelj. »Morda, sir, nikakor nočem oporekati točnosti vaše zdravniške sodbe.«

»Toda ali še motim, ako menim, da sta s policijo v zvezi?« je vprašal zdravnik.

»Niti dr. Petrie niti jaz nisva v zvezi s policijo,« je odvrnil Smith. »A kljub temu bi želel, da imate najino povpraševanje za zaupno.« Ko sva zapuščala hišo s čustvom grozotnega spoštovanja do nevidnega obiskovalca, ki se je s svojo mrzlo, sivo roko dotaknil lorda Southeryja, se je Smith ustavil pred nekim črno oblečenim možem, ki je šel po stopnicah mimo nas.

»Ste vi strežaj lorda Southeryja?« Mož se je priklonil.

»Ali ste bili v sobi ob času njegovega usodnega napada?«

»Bil sem, sir.«

»Ali ste slišali ali videli kaj nenavadnega — kaj nerazumljivega?«

»Nikakih tujih glasov izven hiše na primer?« Mož je stresel glavo, Smith me je prijel za leht in tako sva stopila na cesto.

»Morda si zaradi teh dogodkov kaj domišljam,« je dejal; »toda zdi se mi, da nekaj zastrupljiva zrak — nekaj posebnega, v hišah, katerih vrata nosijo neviden smrtni pečat Fu-Mančuja.«

»Prav imaš, Smith!« sem potrdil. »Nisem hotel stvari omeniti, toda tudi jaz sem si razvil neki čut, ki me svari pred doktorjevo prisotnostjo. Dasi ni niti trohe potrjujočih dokazov, sem prav tako prepričan, da je on povzročil njegovo smrt, ko da bi ga bil videl pri delu.«

V tistem mučnem duševnem občutju — vklenjena neboljenca zaradi najine nevednosti ali Kitajčevega nadnaravnega veleuma — sva preživela naslednje dni. Prijatelj je bil videti, kakor da bi ga ugonabljal vročica. Vendar nisva mogla ničesar ukreniti.

V padajočem mraku nekega večera, kmalu potem, sem leno prelistaval neke knjige, ki so razstavljene za prodajo pri nekem knjigotržcu rabljenih knjig v New Oxford Streetu. Ena izmed njih, ki je razpravljala o tajnih združenjih na Kitajskem, se mi je zdelala poučljiva, in že sem hotel poklicati knjigotržca, ko sem se zdrznil, ker se je neka roka oklenila moje lehti.

Hitro sem se obrnil — in gledal v temne, prelepe oči Karamehine! Ona — ki sem jo bil videl v tolikih raznovrstnih pre-

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. maja, **nedelja**: Binkošti, Maksim
30. maja, **ponedeljek**: Ivan Orl., Milica
31. maja, **torek**: Angela, Bojislav
1. junija, **sreda**: Fortunat, Radovan
2. junija, **četrtek**: Erazem, Velimir
3. junija, **petek**: Klotilda, Radoslava
4. junija, **sobota**: Kvirin, Dika

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 25. maja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	625—628	lir
avstrijski šiling	23,75—24,75	lir
100 dinarjev	84—89	lir
100 francoskih frankov	167—169	lir
funt šterling	1640—1680	lir
nemško marko	146,50—148,50	lir
pesos	19—21	lir
švicarski frank	145,75—146,75	lir
zlat	715—718	lir
napoleon	4175—4275	lir

RADIO TRST A

Nedelja, 29. maja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: Carovnik in njegov učenc; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Malo za šalo, malo za res; 19.15 Naši književniki pred mikrofonom: Rakfo Vodeb; 20.30 Gianni Schicchi, opera v 1 dejanju.

Ponedeljek, 30. maja ob: 12.55 Zenski duet; 14.00 Lahke melodije igra Franco Russo; 18.00 Paganini: Koncert št. 1; 19.00 Vaški kvintet; 19.15 Mamica pripoveduje; 21.00 Aktualnosti; 22.00 Predavanje: Italijanska arhitektura.

Torek, 31. maja ob: 12.00 Predavanje: Peta Byrdova ekspedicija; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Casella: Koncert za klavir, violino in čelo; 19.15 Radijska univerza: Stroj in družba; 21.00 Radijski oder: Bradley: Od petih do šestih.

Sreda, 1. junija ob: 12.00 Iz kraljestva prirode; 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani; 18.00 Liszt: Koncert št. 2 za klavir; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Poje tercet »Metuljček«; 21.00 Demokratični in totalitarni socializem; 22.00 Slovenija v francoski knjigi o Jugoslaviji.

Četrtek, 2. junija ob: 10.00 Predavanje: Češnje, naš prvi poletni sad; 12.00 Republika v Mazzinijevi zamisli; 14.30 Slovenski zbori; 16.00 Verneuil-Beer: Potovanje v Benetke. Igra; 18.00 Haendel: Concerto grosso; 21.00 Dramatizirana zgodba: Ivan Cankar: Zadnje ure Simna Sirotnika - radijska priredba; 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek, 3. junija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Prokofijev: Koncert za klavir št. 3; 18.30 Z začarane police: Sanje so mu prinesle srečo; 19.15 Sola in vzgoja: Mladina se pripravlja na počitnice; 20.30

Slovenski vokalni oktet; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 22.00 Novi ameriški pripovedniki.

Sobota, 4. junija ob: 12.00 Povrtnina in zdravje: Stročnice; 13.30 Jugoslovanski motivi; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Salonski orkester Pacchiori; 17.30 Slavni pevci; 19.15 Radijska univerza: Hiša v starem Rimu; 21.00 Malo za šalo, malo za res.

DROBNE VESTI

Iz Trsta

OBVESTILO

Ravnateljstvo nižje trgovske strokovne šole v Trstu sporoča, da bo pismeni praktični in grafični nižji tečajni izpit v naslednjih dneh:

v soboto, 4. junija slovenščina
v ponedeljek, 6. junija knjigovodstvo in trgovsko računstvo
v torek, 7. junija trgovstvo - praktične vaje
v sredo, 8. junija matematika
v petek, 10. junija stenografija
v soboto, 11. junija italijanščina
v ponedeljek, 13. junija strojepis
Pričetek izpita bo dnevno ob 8.30.

Družini dr. Vladimira Deška, profesorja na Trgovski akademiji v Trstu, se je rodil sin, ki ga bodo krstili za Boruta. Srečnim staršem iskreno čestitamo.

Iz Gorice

SV. BIRMA V GORICI

V Gorici bo nadškof msgr. Ambrosi na binkoštno nedeljo birmoval pri Sv. Ignaciju ob 11.15 in ob 14.30 uri; v četrtek, 2. junija, pa bo birma ob 16.30 v cerkvi Sv. Srca.

PRIJAVITE VAJENCE

Združenje obrtnikov poziva člane, naj prijavijo vajence Uradu za delo. Prijavo je treba izpolniti na predpisanih vzorcih, in sicer do konca maja. Vzorci so na razpolago pri Uradu za delo.

ZIDARSKI TECAJ

V prihodnjih dneh se prične v Gorici tečaj za zidanje. Namenjen je brezposelnim delavcem. Sprejeti pa bodo le tisti, ki so vpisani v seznam namestitvenega urada (Ufficio di collocamento) v ulici Scodnik. Kdor bo sprejet, bo dobil 200 lir dnevno. Kdor ni deležen brezposelnosti podpore, bo dobil dnevno 10 lir več. Poročeni in tisti, ki podpirajo starše, dobe za vsakega člana še 60 lir dnevne doklade.

Kdor želi na tečaj, naj čimprej vloži prošnjo na navadnem papirju na urad za delo.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

PRIREDI:

V SOBOTO, 28. MAJA, OB 21. URI
V BORSTU

igro Eduarda de Filippa

FILUMENA MARTURANO

V NEDELJO, 29. MAJA OB 19. URI
V BORSTU

igro Eduarda de Filippa

FILUMENA MARTURANO

V SREDO, 1. JUNIJA, OB 19. URI
NA KONTOVELU

mladinsko igro Oskarja Wuehnerja

Pastirček Peter in kralj Briljantin

V CETRTEK, 2. JUNIJA, OB 21. URI
NA KONTOVELU

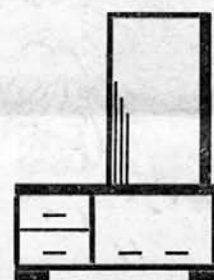
igro Eduarda de Filippa

FILUMENA MARTURANO

MALI OGLASI

Zakonski par brez otrok s sodobno urejenim gospodinjstvom sprejme marljivo gospodinjstvo pomočnico. Prednost imajo dekleta z gospodinjstveno šolo. Informacije na upravi lista.

Motor znamke Iso ali Macchi v dobrem stanju kupim takoj. Ponudbe na upravo.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

oblekah — je bila opravljena v lepo se ji prilagajajo sprehodno obleko in je imela mnogo svojih čudovitih las zakritih pod novodobnim klobukom.

Pomenljivo se je ozrla okrog.

»Brž! Idite okoli vogala! Moram z vami govoriti,« je dejala z blagovzvenim glasom, ki me je presunjal.

Nikdar, kadar sem bil z njo, se nisem popolnoma obvladal. Moral bi biti iz ledu, kdor bi se lahko, zakaj njena lepota je bila redkost, poleg tega je bila skrivnostna — in skrivnost napravi žensko privlačnejšo. Ko sva zavila v tiho ulico, se je ustavila z besedami:

»Sem v sili. Mnogokrat ste želeli, naj vam pomagam, da ujamete dr. Fu-Mančuja. Pripravljena sem to storiti.« Nisem mogel verjeti, da sem prav slišal.

»Vaš brat...« sem začel.

»Vi ste zdravnik,« je dejala. »Želim, da greste z menoj in si ga zdaj pogledate.«

»Kaj! Ali je v Londonu?«

»V hiši dr. Fu-Mančuja je.«

»In vi hočete, da jaz...«

»Da, spremiti me tja!«

Nayland Smith, o tem ne dvomim, bi mi svetoval, naj ne upam svojega življenja temu dekletu s prosečimi očmi. Vendar sem to brez obotavljanja storil; kmalu sva se v zaprtem avtomobilu peljala proti vzhodu. Karamaneh je bila zelo molčeča, ali vselej, kadar sem se obrnil proti njej, je imela svoje velike oči

uprte vame z izrazom prošnje, tuge in še nečesa, nečesa nepopisnega. Vozaču je velela voziti v sosesko novega пристanišča, to je na kraj, kjer smo že doživeli pripetljaj z doktorjem Fu-Mančujem. Mraz je zagrnil umazano živahnost East Enda, ko sva se bližala cilju. Inozemci vseh barvnih odtenkov so se v siju svetilk na glavni cesti gibali okrog nas, prihajajoč iz tesnih ulic. V kratkem času vožnje smo prišli iz lepega dela zapada v sumljivo podzemlje vzhoda.

Ne vem, da bi se bila Karamaneh kaj premaknila; toda ko smo se bližali bivališču Kitajca, se je privila bliže k meni, in ko sva avto odpravila in korakala po ozki ulici proti obrežnemu delu, se me je plašno oklenila, se obotavljala in celo kazala, ko da bi se rada vrnila. Toda premagala je svojo bojazen ali odpor in me vodila dalje skozi mešanico ozkih ulic in majhnih dvorišč, da sem spoznal, kako čisto sem se nahajal v rokah tega dekleta, čigar življenje je bilo polno sene, čigar značaj je bil tako nedoumen in čigar lepota in očarljivost bi lahko bili krinka pretkane kače.

Hotel sem govoriti.

»Sest!« položila mi je roko na laketo, da naj molčim.

Visoki, rumenkastosivi zid iz opeke, ki je po vsem videzu tvoril del nekega pristaniškega poslopja, se je pred nama dvigal iz teme, v nosu sem pa začutil nepopisno smrad, ki je zavel od obrežja. Zadušen šum obrežnega prometa naju je obdajal. Začul sem, kako je Karamaneh vtaknila ključ v ključavnico in me potegnila skozi odprta vrata v senco znotraj ter spet vrata zaklenila. (Nadaljevanje v prihodnji številki)